

VEEJ'JAKAJA RY:N
PAIKALLINEN MAASEUDUN
KEHITTÄMISSTRATEGIA
OHJELMAKAUDELLE 2014 - 2020

Sisälllys

1.	VEEJ'AKAJA RY	3
1.1	Toiminnan tarkoitus.....	3
1.2	Yhteistyöverkostot	3
1.3	Hallinto.....	4
2.	KOHDEALUEEN KUVAUS.....	4
2.1	Maantieteellinen kuvaus.....	4
2.2	Hallinnollinen sijainti ja asukasmäärä	5
2.3	Elinkeinorakenne	6
3.	STRATEGIAN VALMISTELUPROSESSI	7
3.1	Maaseututoimijoiden osallistaminen	7
3.2	Ohjelmien yhteensovitus	8
3.3	Strategian jalkauttaminen.....	9
4.	KOKEMUKSET OHJELMAKAUDELTA 2007 – 2013	10
4.1	Hankemäärät ja eurot	10
4.2	Hankesisällöt	10
4.3	Hankkeista opittua.....	11
5.	ALUEEN NELIKENTTÄANALYYSI.....	13
5.1	Vahvuudet.....	13
5.2	Heikkoudet	13
5.3	Mahdollisuudet.....	14
5.4	Uhat	15
6.	VISIO ALUEESTA VUONNA 2020.....	16
7.	STRATEGISET PAINOPISTEALUEET	17
7.1	Maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistaminen.....	17
7.2	Maaseutuasumisen edistäminen	18
7.3	Osa-aika-asukkaat maaseudun voimavarana	20
7.4	Turvallisen ja puhtaan ympäristön tuotteistaminen	21
7.5	Yrittäjyyden uudet polut.....	22
7.6	Nuorten sitouttaminen kotiseutunsa kehitykseen.....	24
8.	STRATEGIAN KUSTANNUKSET JA RAHOITUS.....	25

1. VEEJ'JAKAJA RY

1.1 Toiminnan tarkoitus

Tämä paikallinen maaseudun kehittämisen strategia-asiakirja on Veej'jakaja ry:n hakemus Manner-Suomen maaseudulla toimivaksi paikalliseksi toimintaryhmäksi ohjelmakaudella 2014 – 2020. Veej'jakaja ry (rek.no. 175.929) toimii alueellaan jo kuluvalle ohjelmakaudella 2007 – 2013 maaseudun paikallisena Leader-toimintaryhmänä. Toiminta perustuu maa- ja metsätalousministeriön ja alueen kuntien kanssa tehtyyn sopimukseen. Toiminta-alueeseen kuuluvat Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pieksämäki ja Puumala.

Veej'jakaja ry:n tarkoitus on edistää maaseudun asukkaiden omaehtoisen toiminnan mahdollisuuksia alueensa kehittämiseksi sekä lisätä osaamista ja kokemusten vaihtoa. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys osallistuu erilaisiin maaseudun kehittämistoimiin sekä laatii ja toteuttaa maaseudun asukkaiden, yritysten ja muiden yhteisöjen yhteistyösuunnitelmia ja järjestää tiedotus- sekä neuvontatilaisuuksia.

Näkyvin osa toimintaa on Veej'jakaja ry:n maaseudun paikallisen kehittämissuunnitelman toteuttaminen alueen toimijoita aktivoimalla, neuvomalla ja rahoittamalla. Olennainen osa toimintaa on hanketoiminnasta, yritysrahoituksesta ja niiden hyödyntämisen mahdollisuuksista tiedottaminen. Toiminnan järjestämisessä korostuu toimintaryhmätyön viranomaisrooli ja velvoitteet, jotka ohjaavat hakemusten vastaanottoa ja valmistelua.

Ohjelmakauden 2014 – 2020 strategian valmisteluprosessin aikana on kuultu alueen toimijoiden toiveita Veej'jakaja ry:n tehtäväkuvasta tulevalle ohjelmakaudella. Selkeimmin yhdistyksen toivottiin jatkavan toimintaryhmän ydinroolissa, toisin sanoen maaseudun aktivaattorina ja kehittäjänä, rahoittajaorganisaationa, neuvontaorganisaationa ja alueellisten kehittämishankkeiden toteuttajana.

1.2 Yhteistyöverkostot

Veej'jakaja ry on mukana neljän maakunnan ja 11 Leader-ryhmän alueella toimivassa Itä-Suomen kalatalousryhmässä, joka toimii elinkeinokalatalouden kehittäjänä ja aktivoijana Leader-toimintaperiaatteen mukaan. Kalatalousryhmällä on itsenäinen kehittämissuunnitelma, jonka toteutusta hallinnoi Rajupusu Leader ry.

Yhdistys on mukana Mikkelin ja Pieksämäen seutujen Yritys-Suomi-palvelujen kumppanuusverkostoissa, jotka vastaavat seudullisten yrityspalveluiden tuottamisesta alueillaan. Välitön käytännön keskusteluyhteys on Etelä-Savon ELY-keskuksen lisäksi Järvi-Suomen kylät ry:n, Etelä-Savon maakuntaliiton, Ruralia-instituutin sekä ProAgria Etelä-Savo ry:n kanssa. Kaikki keskeiset seudulliset toimijat ovat mukana Yritys-Suomi-palveluiden kumppanuusverkostoissa, mikä takaa hyvän tiedonkulun ja laajan verkostoyhteistyön. Yhdistys on Suomen Kylätoiminta ry:n ja Järvi-Suomen kylät ry:n jäsen.

1.3 Hallinto

Veej'jakaja ry:n ohjelmakauden 2014 – 2020 maaseudun paikallisen kehittämisstrategian toteuttamisesta vastaa yhdistyksen hallitus yhteistyössä henkilöstön kanssa. Hallitukseen kuuluu puheenjohtajan lisäksi 8 varsinaista ja 3 varajäsentä kolmikantaperiaatteen mukaisesti. Kolmikannassa ovat edustettuina julkinen sektori (k), yksityiset yhteisöt (y) ja sitoutumattomat maaseudun asukkaat (s). Hallituksen varsinaiset jäsenet vuonna 2013 ovat Hyykoski, Kimmo (k); Laesharju, Jorma (y); Lyömiö, Matti (y); Maaranen, Virpi (s); Mikkonen, Kari (k); Pohjolainen, Arto (s); Rantanen Manu (s) ja Vainikka, Tuula (y). Varajäsenet ovat Valkonen, Marjatta (k); Niilo-Rämä, Pia (y) ja Lampila, Anne (s). Puheenjohtaja Arto Pulkkinen edustaa julkista sektoria.

Yhdistyksellä oli vuoden 2012 lopussa yhteensä 169 jäsentä, missä on lisäystä edellisvuoteen 16 jäsentä aktiivisen jäsenhankintakampanjan tuloksena. Jäsenistä 118 oli yhteisöjä ja 51 henkilöjäseniä. Henkilöjäsenistä 30 oli naisia ja 21 miehiä.

Yhdistyksen toimihenkilöt ovat toiminnanjohtaja Anssi Gynther (YTM), talouspäällikkö Kristiina Asikainen (laskentatoimen merkonomi), hankeneuvoja Panu Viinanen (YTM) ja ohjelmatedottaja Toni Degerlund (medianomi). Toimintaryhmän toimisto toimii vuokratiloissa Mikkelissä osoitteessa Juvantie 26. Yhdistyksellä on sähköisesti järjestetty taloushallinto, josta vastaa talouspäällikkö; kirjanpito palvelu ostetaan Pretax Mikkelin Oy:ltä. Yhdistyksen tilintarkastaja on Auno Inkeröinen (KHT) Tilintarkastus Inkeröinen Oy:stä ja varatilintarkastajana PricewaterhouseCoopers Oy, nimettynä tilintarkastajana Sinikka Hiidenmaa (KHT).

Veej'jakaja ry:n toiminta on Maaseutuviraston, MMM:n ja komission tarkastuksissa kuluvalle kaudella täyttänyt toimintaryhmän laadukkaan toiminnan kriteerit. Toiminnanjohtaja on toiminut mm. kahden toimintaryhmän toiminnanjohtajana, hallituksen puheenjohtajana sekä elinkeinoyhtiön kehittämisspäällikkönä. Talouspäälliköllä on monipuolinen taloushallinnon kokemus yksityiseltä sektorilta, elinkeinoyhtiöstä ja toimintaryhmästä. Alueen kuntien strategian toteutukseen osoittamalla 1 200 000 eurolla ja yli 54 000 asukkaalla Veej'jakaja ry on tulevallakin ohjelmakaudella erittäin toimintakykyinen ja vaikuttavuudeltaan merkittävä toimija.

2. KOHDEALUEEN KUVAUS

2.1 Maantieteellinen kuvaus

Veej'jakaja ry:n toiminta-alue sijoittuu Vuoksen ja Kymijoen vesistöjen väliselle vedenjakajalle Etelä-Savossa. Aluetta hallitsee vesistöjen pirstoma maaseutu. Alueelle leimalliset suurimmat järviaaltaat ovat Kyyvesi, Puula ja Saimaa. Alueen kokonaispinta-ala on noin 10 850 km², josta lähes kolmasosa – 31,6 % – on vesistöjä. Alue on pohjois-etelä-suunnassa Jäppilän Tyyrinniemenstä Mäntyharjun Käävänkylään noin 150 km pitkä ja länsi-itä-suunnassa Kangasniemen Makkolasta Puumalan Lieviskään noin 130 km leveä. Vesistöt ovat merkittävä luonnonvara, jossa on paljon hyödynnettäviä mahdollisuuksia energia-, elintarvike- ja matkailupalvelutuotannossa. Vesistöt ovat aikakausien vaihtuessa muuttuneet merkittävistä yhteysväylistä mantereiden perusinfraan rakentamiselle ja ylläpidolle lisäkustannuksia tuovaksi

tekijäksi. Alueen toinen merkittävä mahdollisuus ovat metsät, jotka peittävät yli 85 % maapinta-alasta. Metsien hyödyntämismahdollisuudet ovat pitkälti yhtenevät vesistöjen kanssa. Jäljelle jäävä noin 10 %:n osuus alueen pinta-alasta on viljelysmaata ja asutustaaajamia. Viljelysmaa varmistaa peruseruokahuollon toimivuuden ja on samalla merkittävä luonnonmukaisen tuotannon alusta, jolla on nähtävissä monia hyödynnettäviä mahdollisuuksia ekologisesti kestävien arjen valintojen ja elämäntavan yleistyessä.

Alueeseen kuuluvat Mikkelin ja Pieksämäen kaupungit. Liikenteellisesti Mikkeli sijaitsee valtateiden 5, 13 ja 15 sekä kantateiden 62 ja 72 risteyksessä. Kaupungin läpi kulkee Savon rata. Kaupungissa on lentoasema, josta ei tällä hetkellä harjoiteta säännöllistä reittiliikennettä. Mikkelin satama sijaitsee Saimaan rannalla. Nykyisin satamalla on merkitystä lähinnä matkailutoimintojen ja huviveneilyn näkökulmasta. Aikaisemmin satama on ollut myös rahtiliikenteen käytössä.

Pieksämäki sijaitsee valtateiden 23 ja 9 sekä kantatien 72 risteyksessä. Pieksämäen rautatieasema on merkittävä risteysasema. Kaupungin alueella sijaitseva Naarajärven lentokenttä palvelee harrasteilmailua. Lähin reittiliikennelentoasema on Varkauden lentoasema Joroisissa.

Alueen kunnista Kangasniemi ja Puumala ovat kokonaan harvaan asuttua maaseutua. Hirvensalmella on valtatie 5:n varteen sijoittuva ja Mäntyharjussa kuntataajamasta valtatie 5:lle ulottuva ydinmaaseutualue; muilta osin nämä kunnat ovat harvaan asuttua maaseutua. Mikkelin osalta toiminta-alueeseen kuuluu keskustaajaman ulkopuolinen kehysalue ja kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu. Mikkelin sisällä entisen Ristiinan kuntataajaman ja Mikkelin keskustan välinen valtatie 13/15:n varteen sijoittuva alue on ydinmaaseutua, ja entisen Suomenniemen kunnan alue harvaan asuttua maaseutua. Pieksämäki on keskustaajaman ja Naarajärven taajaman ulkopuolisilta osiltaan harvaan asuttua maaseutua lukuun ottamatta Jäppilän taajaman ja valtatie 23:n välistä Maavedentien suuntaista ydinmaaseutualuetta. Virtasalmi, Haukivuori, Anttola, Ristiina ja Suomenniemi ovat entisiä kunnan keskustaajamia, joissa on säilynyt hyvä peruspalvelutaso.

2.2 Hallinnollinen sijainti ja asukasmäärä

Veej'jakaja ry:n toiminta-alue sijoittuu Etelä-Savon maakunnan läntiseen osaan. Alueeseen kuuluvat Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pieksämäki ja Puumala. Kaupunkikuntia ovat Mikkeli ja Pieksämäki, joista Mikkeli on Itä-Suomen läänin pääkaupunki ja Etelä-Savon maakuntakeskus. Veej'jakaja ry:n alue kattaa Mikkelin ja Pieksämäen seutukunnat pois lukien Pieksämäen seutukunnan Joroinen ja Juva sekä Mikkelin seutukunnan Pertunmaa, yhteensä noin 13 900 asukasta. Toimintaryhmytyössä Joroinen ja Juva osallistuvat Rajupusu Leader ry:n toimintaan ja Pertunmaa Päijänne-Leader ry:n toimintaan.

Suhteessa kuluvaan ohjelmakauteen muutoksen tuo Ristiinan ja Suomenniemen kuntien yhdistyminen Mikkelin kaupunkiin. Tämän myötä Veej'jakaja ry:n alue laajenee Suomenniemen kunnan 784 asukkaalla ja 363 km²:llä. Ohjelmakaudella 2007 – 2013 Suomenniemi on kuulunut Länsi-Saimaan kehittämisyhdistys ry:n alueeseen.

Kuuden kunnan alueella asuu kaupunkikeskustat mukaan luettuna yhteensä noin 91 000 asukasta. Alue on leimallisesti haja-asutusalueita taajama-asteen ollessa 62 %. Alueen väkiluvun kehityssuunta on laskeva, vuonna 2011 väkiluvun kokonaisuutos oli -475

henkilöä. Keskimääräinen asukastiheys on alhainen, 9 asukasta / km², mikä on vain puolet koko maan keskiarvosta.

Merkittävä muutos ohjelmakaudella 2014 – 2020 koskee Mikkelin kaupunkikeskustan rajausta. Ympäristökeskuksen 10.6.2013 julkistettuun kaupunki-maaseutu-luokitukseen perustuen Maaseuturahaston rahoituksen ulkopuolelle on rajattu Mikkelin keskustaajaman asukasmäärä, noin 35 880 asukasta. Alueen kuntien väestömäärän nettomuutos huomioiden Veej'jakaja ry:n maaseutuväestöpohja supistuu ohjelmakauteen 2007 – 2013 verrattuna noin 20 000 asukkaalla.

Edellä kerrotut muutokset huomioiden Veej'jakaja ry:n maaseutuväestön määrä on 31.12.2012 tilanteeseen perustuen yhteensä 54 991 asukasta. Mikkelin kaupungin keskustaajaman osalta noudatettava hankerahoituksen ja yritysrahoituksen maaseutualuerajaus on toimintaryhmän ja Etelä-Savon ELY-keskuksen osalta yhtenevä.

2.3 Elinkeinorakenne

Veej'jakaja ry:n toiminta-alueella alkutuotannossa työskentelee noin 14 % työssäkäyvistä väestöstä, mikä on reilut 10 %-yksikköä maan keskiarvoa korkeampi osuus. Vastaavasti palvelutoimialoilla työskentelee noin 59 % työssäkäyvistä väestöstä, mikä on lähes 14 %-yksikköä maan keskiarvoa alhaisempi osuus. Eläkkeellä olevien osuus väestöstä on 35,6 %, mikä on lähes 12 %-yksikköä maan keskiarvoa korkeampi. Alueen huoltosuhde on 1,6. Alueen kunnista alkutuotantovaltaisina on Hirvensalmi (21,5 % työvoimasta), jalostus- ja palveluvaltaisina puolestaan Mikkelin.

Vapaa-ajan asukkaiden taloudellinen merkitys on Etelä-Savolle suuri. Vuonna 2011 ryhmä jätti maakuntaan työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan 728 miljoonaa euroa. Maakuntaliiton arvion mukaan nykypäivän mökkiläiset viettävät loma-asunnollaan 80 – 85 vuorokautta eli lähes kolme kuukautta vuodessa. Mökkeilystä saadaan vajaa kolmannes kaikista maakunnan matkailutuloista. Pienten kuntien taloudelle mökkeilyllä on kuitenkin paljon suurempi merkitys kuin maakunnalle keskimäärin.

Veej'jakaja ry:n toiminta-alueella on 45 590 vakinaista asuntoa ja 28 119 vapaa-ajan asuntoa. Hirvensalmella, Kangasniemellä, Mäntyharjussa ja Puumalassa vapaa-ajan asuntojen määrä on suurempi kuin vakinaisten asuntojen määrä, Puumalassa lähes kolminkertainen.

Palveluiden osuus Etelä-Savon talouden arvonlisäyksestä on pienempi kuin maassa keskimäärin. Lähinnä julkiset palvelut sekä asuntojen omistus ja vuokraus ovat Etelä-Savossa suurempia toimialoja kuin Suomessa keskimäärin. Julkisten palveluiden suuri osuus selittyy ikääntyvällä väestöllä sekä maakunnan alhaisella työllisyysasteella sekä toisaalta muun taloudellisen toiminnan suhteellisella vähäisyydellä.

Elinkeinoelämä hyödyntää luonnonvaroja muun muassa maa- ja metsätaloudessa, puunjalostusteollisuudessa ja matkailussa. Alkutuotannolla ja palveluilla on suuri osuus alueen tulonmuodostuksessa. Maatalous painottuu karjatalouteen, erityisesti maidon ja naudanlihan tuotantoon. Metsätalous on alueelle tärkeä toimiala. Myös valtakunnan mittakaavassa Etelä-Savo on suuri metsätalousmaakunta: alueen osuus koko maan metsätalouden arvonlisäyksestä oli vuonna 2007 noin kymmenen prosenttia.

Merkittävin teollisuudenala Etelä-Savossa on puutavaran ja puutuotteiden valmistus. Tämän ohella maakunnassa on paljon pienteollisuutta mm. konepajoja. Pienteollisuuden tuotannosta huomattava osuus menee alueelta vientiin. Näillä toimialoilla myös ulkomaanviennin osuus on merkittävä.

Teollisuudelle ovat ominaisia pienet ja keskisuuret yritykset sekä jakautuminen useaan eri toimialaan. Raskasta prosessiteollisuutta alueella ei ole. Näin ollen maakunnan teollisuus ei ole erityisen suhdanneherkkää. Haasteita taloudelle tuo väestön väheneminen, ikärakenne ja työttömyys.

Veej'jakaja ry:n toiminta-alueen maaseutu on harvaan mutta tasaisesti asuttua. Olennaisen tärkeää maaseutualueiden elinvoimaisuuden ja saavutettavuuden kannalta on alemman tieverkon kunto, laajakaistan saatavuus ja muun perusinfraan riittävän tason säilyttäminen. Näiden ollessa kunnossa maaseudun asumista, matkailua ja teollisuutta palvelevan monialaisen pienyritystoiminnan toimintaedellytykset ovat olemassa.

Maaseudun elinvoimaisuus rakentuu asukkaiden muodostamista keskinäisistä, sisäisistä sekä ulkopuolelle ulottuvista verkostoista. NykYTEknologia antaa monilla toimialoilla hyvät mahdollisuudet perustaa toimipaikka ja harjoittaa toimintaa kaupunkitaajamien ulkopuolella. Sama teknologia mahdollistaa etätöy ja vapaa-ajan vieton lisäksi kokonaisvaltaisen verkostoitumisen ajasta ja paikasta riippumatta kansainvälisesti. Sama kehitys johtaa paikallisen ja kansainvälisen merkityseron hälvenemiseen. Tällä kehittämisohjelmalla tartutaan näihin mahdollisuuksiin. Ohjelma on alueemme maaseudun asukkaiden ja yrittäjien, elinkeinoelämää palvelevan verkoston ja julkisen sektorin yhteinen tahdonilmaus maaseudun kehittämisen tulevaisuuden suunnasta ohjelmakaudella 2014 - 2020.

3. STRATEGIAN VALMISTELUPROSESSI

3.1 Maaseututoimijoiden osallistaminen

Veej'jakaja ry on alueellaan tunnettu toimija jo vuodesta 2001. Tunnettuus on hyödynnetty ohjelmakauden 2014 - 2020 valmistelun tiedottamisessa ja maaseututoimijoiden sitouttamisessa tämän strategian tavoitteisiin ja toteutukseen. Olennainen osa kehittämistyötä on oppiminen. Veej'jakaja ry on tämän strategian valmistelussa pyrkinyt oppimaan päättyvän ohjelmakauden 2007 - 2013 kokemuksista ja jalostamaan parhaita toimintatapoja edelleen, mikä heijastuu osaltaan tässä strategiassa esitetyissä valinnoissa.

Veej'jakaja ry:n aloitti strategian valmistelun vuoden 2012 syksyllä osoittamalla kohdennetun sähköisen kyselyn alueensa kunnanvaltuutetuille, johtaville kuntien virkamiehille, maakuntaliiton ja ELY-keskuksen edustajille, tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden edustajille, kyläyhdistyksille ja kuluvan ohjelmakauden hanketoimijoille. Kyselyä voidaan pitää alueen kannalta kattavana, koska tyypillisesti näiden ryhmien edustajat toimivat aktiivisissa rooleissa alueidensa hyväksi ja heillä voi siten olettaa olevan valistunut näkemys alueensa tarpeista ja kehittämisen mahdollisuuksista. Olennaista on, että heidän voi olettaa olevan myös halukkaita toimimaan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kysely oli lisäksi avoinna yhdistyksen nettisivustossa osoitteessa www.veejjakaja.fi/kysely. Avoimeen kyselyyn vastaamalla kuka tahansa maaseudun tulevaisuudesta ja kehittämisen tavoitteista kiinnostunut henkilö saattoi käydä antamassa näkemyksensä kehittämisen suunnista ja siten aidosti vaikuttaa ohjelmakauden 2014 – 2020 strategiaan valintoihin.

Strategian valmistelun toinen vaihe alkoi keväällä 2013, jolloin edellä kerrottu menettely käytännössä toistettiin. Tässä toisessa vaiheessa toimijoilta kerättiin näkemykset strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Kyselyssä oli yhteensä seitsemän toimenpiteisiin ja välinevalikoimaan liittyvää kysymystä. Vastaaja johdatettiin varsinaisiin toimenpide-esityksiin ensimmäisen vaiheen kyselyn vastausaineiston kautta. Näin vastaajalla oli halutessaan vielä mahdollisuus kommentoida alueemme visiota, nelikenttäanalyysia ja strategisia painopistealueita ja tavoitteita.

Veej'jakaja ry:n nettisivustossa oleva toimenpidevalikoimakysely on toistaiseksi avoinna ilman takarajaa. Näin aineiston keruu on jatkuvaa, ja sivuston kautta saatavat vastaukset vaikuttavat osaltaan tarkentavasti loppuvuonna 2013 maa- ja metsätalousministeriölle toimitettavan virallisen strategia-asiakirjan sisältöihin.

Alueen kuntajohtajien kanssa on touko-kesäkuun 2013 kuluessa käyty alustavat neuvottelut kuntarahoituksen määrästä. Neuvotteluissa kunnat ovat antaneet alustavan sitoumuksen 1 200 000 euron osoittamisesta tämän kehittämisstrategian toteutukseen. Kuntarahasitoumus tarkoittaa ohjelmatasolla noin 6 miljoonan euron julkista kokonaisrahoitusta. Ohjelman kokonaisrahoitus on yksityinen osuus mukaan laskettuna noin 9,2 miljoonaa euroa.

Veej'jakaja ry:n hallitus on käsitellyt ja hyväksynyt alustavat strategiset painopistealueet, tavoitteet ja toimenpidevalikoiman ja valtuuttanut toiminnanjohtajan toimittamaan strategia-asiakirjan maa- ja metsätalousministeriölle hakemuksena maaseudun paikalliseksi toimintaryhmäksi ohjelmakaudelle 2014 – 2020. Strategia-asiakirjan kirjoittamisesta on vastannut toiminnanjohtaja Anssi Gynther.

3.2 Ohjelmien yhteensovitus

Tämän strategian tavoitteissa ja toimenpiteissä on huomioitu Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaluonnoksen 2014 – 2020, Etelä-Savon alueellisen maaseudun kehittämisohjelman 2014 – 2020, Etelä-Savon maaseudun kehittämisen toimenpideohjelman 2012 – 2020 ja Etelä-Savon maakuntaohjelman sisällöt. Osittain sama kohdealue ja osittain samat hyödynsaajaryhmät varmistavat, että paikallisen, alueellisen ja kansallisen maaseudun kehittämisstrategian keskinäiset linjaukset ovat ristiriidattomia ja toisiaan täydentäviä. Etelä-Savon eri tason ohjelmien valmisteluun ovat osallistuneet samat maaseudun asukkaat, luottamushenkilöt ja virkamiehet, jotka edustavat osaa myös tämän maaseudun paikallisen kehittämisstrategian toteuttajista. Yhteensovittamisen näkökulmasta lähtökohta strategian käytännön toteutukselle on hyvä.

Toimintaryhmiin ja ELY-keskukseen vireille jätettyjen yrityshankkeiden yhteensovitus tehdään Etelä-Savon ELY-keskuksen koolle kutsumassa yritystukiryhmässä, jossa ovat mukana ELY-keskuksen eri osastojen edustajien lisäksi edustajat kustakin alueella toimivasta toimintaryhmästä. Alustavasti on sovittu, että Etelä-Savon ELY-keskuksessa maaseutu- ja energiaosastolla käsitellään maatalouden yhteydessä toteutettavat yrityshankkeet,

monialayritykset sekä alueelliselta vaikutukseltaan laajat yrityshankkeet. Innovaatiot ja yritysrahoitus –yksikkö käsittelee kaupunkitaajamissa toimivat mikroyritysten hankkeet sekä EAKR-rahoituksen piiriin kuuluvat keskikokoiset ja suuret yrityshankkeet.

Toimintaryhmät rahoittavat ensisijaisesti maaseudun aloittavia yrityksiä, paikallisille markkinoille tulevia yrityksiä, paikallista palvelua täydentäviä yrityksiä, nuorten perustamia yrityksiä, innovatiivisia kokeiluja ja verkostoitumista edistävää yritystoimintaa. Toimintaryhmien puoltaman julkisen tuen enimmäismäärä yrityshankkeisiin on pääsääntöisesti 50 000 euroa. Muiden yrityshankkeiden käsittely (muut alle 10 työntekijän yritykset) sovitetaan yhteen yritystukiryhmässä.

Hanketukiaihoiden ja -hakemusten käsittelyssä lisätään yhteistyötä toimintaryhmien ja ELY-keskuksen toimintaryhmäyhteyshenkilön kesken. Näin parannetaan hankevalmistelun tasoa, lisätään tietoa ja karsitaan päällekkäisyyksiä jo aikaisessa vaiheessa. Alustavasti on sovittu, että toimintaryhmäyhteyshenkilö osallistuu ELY-keskuksen hankeryhmään ja vie hankeryhmään tiedoksi toimintaryhmien hankkeiden sisällöt.

Rakennerahasto-ohjelmien ja Etelä-Savon maaseudun kehittämissuunnitelman hanketoiminta sovitetaan maakuntaohjelmaan Etelä-Savon maakunnan yhteistyöryhmässä ja sihteeristössä. Matkailun ja kulttuurin teemaryhmä on kokoontunut säännöllisesti maakuntaliiton koolle kutsumana käsittelemään teemaan jätetyt hankehakemukset ja aihiot. Teemaryhmässä ovat olleet edustettuina mm. ELY-keskuksen, toimintaryhmien ja Finnvera Oyj:n edustajat.

Etelä-Savon ELY-keskuksen maaseutu- ja energiayksikkö valmistelee vuosittain raportin Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman toteutuksesta sekä toimenpide-esityksen yhteensovituksista rakennerahasto-ohjelmien kanssa. Raportti ja toimenpide-esitys käsitellään maakunnan yhteistyöryhmässä, joka hyväksyy raportin ja toimenpide-esityksen. Veej'jakaja ry valmistelee toiminnastaan vuosittain raportin, joka toimitetaan maa- ja metsätalousministeriölle sekä Etelä-Savon ELY-keskukselle.

Mikkelin kaupungin keskustaajaman osalta hankerahoituksen ja yritysrahoituksen maaseutualuerajaus on toimintaryhmän ja ELY-keskuksen osalta yhtenevä. Yhteisesti on sovittu noudatettavaksi ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutu-luokituksen mukaista rajausta, jonka mukaan maaseuturahaston rahoituksen ulkopuolelle rajatun Mikkelin keskustaajaman asukasmäärä on noin 36 000 asukasta.

3.3 Strategian jalkauttaminen

Veej'jakaja ry on kahden ohjelmakauden toiminnan kautta strategian toteutuksen kannalta keskeisimpien kohderyhmien keskuudessa hyvin tunnettu ja luotettu toimija. Uuden ohjelmakauden kynnyksellä alueen kuntia, hanketoimijoita ja maaseudun asukkaita on osallistettu strategian valmisteluun ja informoitu tulevan ohjelmakauden aikatauluista.

Ohjelmakaudella 2014 – 2020 on tavoitteena jatkaa maakunnan toimintaryhmien ja ELY-keskuksen yhteisen tiedotuskanavan ylläpitoa (ks. www.maaseutukuriiri.fi) sekä toimintaryhmän omaa nettisivustoa (ks. www.veejjakaja.fi) ja läsnäoloa sosiaalisessa mediassa. Kuluvan ohjelmakauden kokemuksen perusteella sähköiset viestintäkanavat ovat seuratuin ja kustannustehokkain tapa levittää tietoa maaseuturahoituksen sisällöistä ja välineistä.

Ohjelmakauden 2014 – 2020 aikatauluista ja keskeisimmistä sisällöistä tiedotetaan nettisivustoissa. Tavoitteena on tuottaa ohjelmakauden aikana 3 – 4 maakunnallista painettua tiedotuslehteä, joissa esitellään hyviä esimerkkejä maaseuturahoituksella toteutetuista hankkeista. Rahoituksesta ja hanketoiminnasta tiedotetaan myös suoraan alueen paikallislehtiin. Yleisestä näkyvyydestä ja viestinnästä huolehditaan osallistumalla messuille ja järjestämällä yhdessä muiden rahoittajien, kuntien ja neuvontaorganisaatioiden kanssa alueellisia hanke- ja yritysrahoitusinfoja. Omaan työhön tuotetaan hankelajeittain ja toteuttajaryhmittäin kohdennettuja rahoitus(esitteitä). Hallitus jakaa vuosittain tunnustuksen hanketoteutuksesta hanketoimijalle, jonka toimintaa voidaan pitää sisältöjen ja hallinnon näkökulmasta esimerkkinä ja kannustuksena koko toimijakentälle.

Keskeisin aktivoinnin ja tiedottamisen resurssi ovat yhdistyksen toimihenkilöt, jotka neuvovat ja auttavat toimijoita löytämään parhaan toimintamallin ja välineet kehittämisen haasteisiin. Toimihenkilöillä on keskeinen tehtävä tiedottaa seudullisissa yrityspalveluverkostoissa uuden ohjelmakauden mahdollisuuksista ja etenemisestä. Ohjelmakauden aikana Veej'jakaja ry:n toimihenkilöt ja hallitus päivittävät osaamis- ja tietotasaan osallistumalla Verkostoyksikön järjestämiin koulutuksiin. Vastaavasti toimintaryhmä järjestää oman alueensa toimijoille paikallisesti tiedotus- ja koulutustilaisuuksia.

4. KOKEMUKSET OHJELMAKAUDELTA 2007 – 2013

4.1 Hankemäärät ja eurot

Veej'jakaja ry on toukokuun 2013 loppuun mennessä puoltanut rahoitusta yhteensä 143 hankkeelle, joista 82 on ollut yleishyödyllisiä kehittämis- ja investointihankkeita ja 61 yritystukia. Tämän lisäksi toimintaryhmä on toteuttanut kaksi omaa koordinoitihanketta, joihin on saapunut yhteensä 50 alahankehakemusta, joista 34 on saanut hallitukselta puollon. Toimintaryhmä on toukokuun 2013 loppuun mennessä sitonut hallituksen lausunnoilla ohjelmakauden rahoituskehyyksen kokonaan. Ohjelmakauden aikana toimintaryhmään jätettiin vireille 228 yhteensä rahoitushakemusta, joista 22 hakija veti pois hallituksen käsittelystä ja 63 sai kielteisen päätöksen. Näin ollen kaikista jätetyistä hankehakemuksista 62,7 % sai hallituksen käsittelystä myönteisen päätöksen. Hallitus on puolloilla sitonut julkista rahoitusta yhteensä noin 4 466 000 euroa. Ohjelmatason tavoitteellinen 35 %:n yksityisen rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta täyttyy annetuilla puolloilla. Sidotusta yksityisestä rahoituksesta vastikkeetonta työtä on noin 676 000 euroa, mikä tarkoittaa yli 67 000 työtuntia, 9 000 työpäivää tai yli 24 kalenterivuotta.

4.2 Hankesisällöt

Ohjelmakaudella tyypillisimpiä yleishyödyllisten hankkeiden sisältöjä olivat maaseudulla toimivien yhdistysten yhteisten tilojen toiminnallisuuden parantamiseen tähdänneet kone- ja laiteinvestoinnit ja rakentaminen. Tavallisimmin hakijoina ovat toimineet kyläyhdistykset, urheiluseurat, maa- ja kotitalousseurat ja metsästysseurat. Kylätoimikunnat ovat laajalti järjestäytyneet uudelleen ja rekisteröityneet yhdistysrekisteriin, mikä on mahdollistanut Leader-rahoituksen hakemisen. Joissakin tapauksissa kylässä toiminut useampi yhdistys on

päättänyt yhdistyä, tai on perustettu kokonaan uusi yhdistys jopa nimenomaisesti Leader-hankkeen toteuttamiseksi.

Yleishyödyllisten kehittämishankkeiden sisällöille ei ole selkeästi erotettavissa yhtä nimittäjää. Yleishyödylliset hankkeet ovat pääasiassa olleet alueellisten toimijoiden toteuttamia usean kunnan tai koko Veej'jakaja ry:n alueen kattavia aktivointihankkeita. Sisältöinä on ollut ikääntyvien kerhotoiminnan kehittäminen, erityisnuorten luontosuhteen kehittämisen kautta tapahtuva kasvatustyö, ikääntyvien tietoyhteiskuntavalmiuksien parantaminen, yksityistiekuntien osaamisen ja toiminnan kehittäminen, kuntahallinnon ja kylien välisen tiedonvaihdon ja toimintamallien kehittäminen, kotiseututietoisuuden lisääminen valokuvauksen keinoin, kyläsuunnittelu kulttuuriympäristön näkökulmasta, elinkeinojen kehittäminen, ja niin edelleen. Lisäksi on rahoitettu kylien pienimuotoisia perinteentallennus- ja suunnitteluhankkeita.

Yritystuissa tyypillisin tuen saaja on ollut aloittava tai jo toimiva yksinyrittäjä, jonka yritystoiminta perustuu omaan ammatilliseen osaamiseen. Asiakaskunta on laajalla alueella ja usein tarjonta perustuu vapaa-ajan asumisen ja matkailutoiminnan palvelukysyntään. Joissakin tapauksissa maaseutuyrittäjä on toiminnan aloittamisella poistanut paikallisen palvelun puutteen tai estänyt sellaisen syntymisen. Tyypillinen tuen kohde on yritystoiminnan aloittamisessa välttämättömät kone-, laite- ja ohjelmistohankinnat. Kehittämistukea on tyypillisimmin haettu ammatillisten lisäpätevyyksien hankkimiseen ja yrityksen nettisivuston suunnitteluun. Käynnistystuen avulla alueella on työllistynyt yrittäjien lisäksi useita henkilöitä.

Alueiden välisissä ja kansainvälisissä hankkeissa on oltu yhteistyössä naapuritoimintaryhmien lisäksi ranskalaisten, virolaisten ja tsekkiläisten toimintaryhmien kanssa. Alueiden välisillä hankkeilla on edistetty nuorten liikuntaa ja terveitä elämäntapoja, ympäristötietoisuutta ja kestävää kehitystä, metsien monikäyttöä, lasten liikuntakerhojen viemistä kylille ja perinteisten terveysvaikutteisten kasvien viljelyä. Hankkeiden toteuttajina ovat toimineet mm. maakunnallinen liikuntajärjestö, ammattikorkeakoulu ja useampi toimintaryhmä yhteistyössä.

4.3 Hankkeista opittua

Menestyksellinen hanke alkaa huolellisella suunnittelulla. Suunnitteluun kuuluu sisällön, tekijöiden, aikataulujen, kustannusten, rahoituksen ja riskien huolellinen läpikäynti ja varmistaminen. Hankkeiden toteuttaminen vaatii aikaa, selkeät vastuunjaot ja kaikkien osapuolien sitoutumisen, muuten tulokset jäävät väistämättä tavoitteista. Hankkeen taloushallinnon tulee olla asianmukaisesti järjestetty. Vaikka hankekirjanpito ei ole tähtitiedettä, se vaatii tarkkuutta ja tiliristikoiden tuntemusta. Jokaisessa hankkeessa tulisi olla ostopalveluissa varattuna riittävä summa tilitoimistopalveluiden hankintaan. Hyvät tulokset varmistaa selkeä ja looginen hankesuunnitelma. Se toimii hanketyöntekijän käsikirjana, josta tarvittaessa löytyy hankkeen punainen lanka ja seuraavat toimenpiteet ja aikataulutukset.

Hankkeen rahoitusta suunniteltaessa on varmistettava riittävät tilivarat, sillä hankkeen alkuaan ei kokonaan poista kustannusten toteutumisen ja tuen maksatuksen välistä viivettä. Veej'jakaja ry:n alueen kunnat ovat tässä toimineet esimerkillisesti alueensa yhdistysten yleishyödyllisten hankkeiden välirahoittajina, mikä on mahdollistanut isojenkin hankkeiden jouhevan aloituksen.

Näkyvyys, vaikuttavuus ja merkitys yhteisön tai laajemman toimijakentän kannalta ovat muuttujia, joiden suhteellinen merkitys ja tulkinta vaihtelee toteuttajasta, hankkeesta ja kohderyhmästä riippuen. Ohjelmakauden hankkeita kokonaisuutena tarkastellessa näkyvyydeltään parhaimpina nousevat esiin alueellisten toimijoiden laajat kehittämishankkeet, joissa hankkeen toteutuksesta on vastannut kokoaikainen työntekijä. Pysyviä vaikutuksia kehittämishankkeiden osalta voidaan luotettavasti arvioida vasta pari vuotta hankkeen päättymisen jälkeen. Merkitys toteuttajalle ja kohderyhmälle vaihtelee hankkeen onnistumisen ja tavoitteiden saavuttamisen asteesta riippuen. Onnistunut hanke on kuitenkin aina toteuttajalle ja kohderyhmälle merkityksellinen, varsinkin toiminnan vapaaehtoisuuteen perustuvien pienten toteuttajien kohdalla.

Ohjelmakauden 2007 – 2013 kokemusten perusteella Leader-tuki on välttämätöntä jatkossakin pienten yhteisöllisten hankkeiden toteuttajille. Leader-rahoitus voi tukiprosentista ja saajasta riippumatta olla ratkaiseva kannustin toimeen tarttumiselle ja samalla tunnustus toiminnan merkityksellisyydestä. Tuki tässä tarkoittaa myös neuvontaa, sparrausta hankesuunnittelussa ja rahoitusta toteutukseen. Maaseudun yhdistysten investoinneista suuri osa jäisi toteutumatta ilman näitä tukia. Mikroyrityksille Leader-tuki voi olla ratkaiseva liikevaihdon kasvattamiseksi ja kannattavuuden nostamiseksi kestäväälle tasolle. Ammattimaiset hanketoteuttajat ovat edelleen välttämättömiä alueellisten ja kansainvälisten hankkeiden toteuttamisessa. Alueelliset kehittämishankkeet ovat erinomainen väline edistää monia maaseudun elinvoimaisuutta ylläpitäviä toimintamalleja. Maaseudun tulevaisuuden edellytykset eivät poikkea kaupunki- ja metropolialueista; molemmissa on oltava valmius hakea ja omaksua uutta ulkopuolelta omaksi parhaaksi kansainvälisiä verkostoja unohtamatta.

Strategiassa tähdätään laajapohjaiseen toteutukseen. Yhteistyökumppanit ja toteuttajatahot halutaan sitouttaa ja heitä halutaan tukea koko käytössä olevalla välinevalikoimalla. Maaseudun kehittäminen painottuu jatkossakin yhteisöjen toiminnallisten ja henkisten valmiuksien parantamiseen. Näin varmistetaan riittävän lyhyt vasteaika ulkoisiin ja sisäisiin haasteisiin. Tässä strategiassa ei nosteta esiin yksittäisiä yritystoimialoja. Näkemyksemme on, että maaseudun yritystoiminta on jatkossa entistä laajemmassa määrin monialayrittäjyyttä, jonka edistäminen on osa strategian toteutusta. Ohjelmakaudella 2014 – 2020 innovaatiot, kestävä kehitys, kansainvälisyys ja nuoriso ovat strategian painopistealueiden tärkeimpiä läpikäyviä teemoja.

5. ALUEEN NELIKENTTÄANALYYSI

Seuraavassa on käyty nelikenttäänalyysin avulla läpi Veej'jakaja ry:n toiminta-alueen maaseutuun toimintaympäristönä vaikuttavat keskeisimmät tekijät. Tässä tarkastelussa on nostettu esiin kultakin osa-alueelta kuusi merkittävintä teemaa.

5.1 Vahvuudet

Alueen maaseudun kehityksen kannalta keskeiset vahvuudet ovat:

- puhdas luonto ja turvallinen ympäristö
- aktiivinen kylätoiminta
- vahva hankeosaaminen
- matkailullinen vetovoima
- toimijoiden hyvä yhteistyö
- vapaa-ajan asukkaat

Puhtaan luonnon merkitys imagollisena ja vetovoimatekijänä vahvistuu tulevaisuudessa edelleen luonnonvarojen rajallisuuden ja hiilipäästövetoisen talouden pitkän aikavälin kestämyttömyyden käydessä yhä ilmeisemmäksi. Turvallista ympäristöä merkitsee luonnon saasteiden vähäisyys, toimivat paikalliset sosiaaliset verkostot ja julkiset palvelut sekä matalan kynnyksen neuvojaverkostot. Metsien ja vesistöjen laajuus nostaa selkeästi vahvuudeksi luontomatkailun, joka ohjelmopalveluiden lisäksi tarkoittaa kysyntää ravitsemus- ja majoituspalveluille.

Vapaa-ajan asukkaat ovat vahvuus paikallisten palveluiden käyttäjinä, mutta myös aktiivisina osallistujina kylätoimintaan, jonka tulevaisuus riippuu paljon kyvystä uudistua vastaamaan muuttuvia rakenteita, toiminnallisia ja fyysisiä. Aktiivinen ja avoin uusien tahojen sitouttaminen toimintaan ja yhteisön tavoitteisiin on osa ulkoista alueen markkinointia. Vahva hankeosaaminen antaa hyvät edellytykset tarttua kehittämisen haasteisiin ja hyödyntää toiminnassa julkisen sektorin neuvontapalveluita ja rahoitusta.

5.2 Heikkoudet

Alueen maaseudun kehityksen kannalta keskeiset heikkoudet ovat:

- ikärakenne ja muuttotappio
- infrastruktuurin – etenkin tiestön – rapautuminen
- nuorten työ- ja harrastusmahdollisuuksien puute
- alueen hajanaisuus
- poteroituminen ja eristäytyminen
- heikko kuntatalous

Alueen merkittävä heikkous on väestörakenteen vinoutuminen. Väestöstä 35,6 % on eläkkeensaajia, mikä on lähes 12 %-yksikköä korkeampi osuus kuin koko maassa keskimäärin. Vuonna 2011 kuolleiden määrä ylitti syntyneiden määrän 332 henkilöllä. Muuttotappio on viime vuosina alentunut, ollen em. vuonna 139 henkilöä. Alueen ikäpyramidi saadaan tukevalle perustalle ennen muuta perheiden keskimääräistä lapsilukua nostamalla.

Tämä onnistuu nuorten perheiden alueelle sitoutumista ja vakiintumista edistämällä, mikä tarkoittaa alueen ansaintamahdollisuuksien esiin nostamista, luomista ja lopulta hyödyntämistä palkkatyössä tai yrittäjänä.

Alueen kuntatalouden haasteista huolimatta keskeisten julkisten palveluiden saavutettavuus tulisi pitää riittävällä tasolla. Toimiva terveydenhuolto, päivähoido ja kouluverkosto ovat välttämätön edellytys alueen asukasmäärän pitämiseksi ennallaan, kasvuun saattamisesta puhumattakaan. Maaseudun elinkelpoisuuden tärkeimpiä edellytyksiä on toimiva infrastruktuuri. Laajakaista on tietoyhteiskunnassa pysymisen välttämätön edellytys. Tieverkosto on verrattavissa ihmiskehon verenkiertojärjestelmään, jonka kunto viime kädessä ratkaisee elämisen edellytykset. Toimijoiden yhteistyö on avainsana heikkouksien neutraloimisessa ja parhaassa tapauksessa kääntämisessä vahvuudeksi. Vaikka maaseudun kehittämisessä haasteiden ennakointi ja määrittäminen voi olla vaikeaa, ei silti saa jäädä paikoilleen odottamaan, vaan tulee hakeutua aktiiviseen yhteistyöhön oman yhteisön ja toimijakentän ulkopuolelle.

5.3 Mahdollisuudet

Alueen maaseudun kehityksen kannalta keskeiset mahdollisuudet ovat:

- maallemuutto
- syvempi ja laajempi yhteistyö alueiden kesken
- yrittäjyysasenteen juurtuminen kaikkeen tekemiseen
- ympäristöarvojen nousu
- osaamisen ja koulutuksen lisääminen
- matkailutoimialan kehittäminen

Alueen mahdollisuuksia ekologisesti kestävä elämisen ja asumisen tavan ympäristönä tukevat hiilinieluinä toimivat metsät ja laajat vesistöt. Alueella on edellytykset toimia maan johtavana luonnonmukaisen tuotannon ja maaseutu-asumisen tutkimus-, koulutus ja kehittämisympäristönä, jonka perustana on jo olemassa oleva organisaatioverkosto. Avainasemassa on maaseutuun kohdistuvan kysynnän tunnistaminen ja siihen vastaaminen. Tunnistamista helpottaa avoin asenne ja yhteistyö ulkoisissa verkostoissa.

Maaseutu-kaupunki-suhteen selkiyttäminen ja sen vastavuoroisuuden ymmärtäminen on tärkeää näiden kahden elimellisen yhteyden kehittämisessä. Maaseutu on jo nyt kasvavalle osalle sen asukkaista asumisen ja viihtymisen ympäristö, työ ja tulot on haettava muualta. Kuitenkin maaseutu tarjoaa monia yrittämisen mahdollisuuksia sellaisia etsivälle. Mahdollisuuksia on alihankinnassa, vapaa-ajan asukkaissa, matkailijoissa ja vakituisissa asukkaissa. Olennaista on kysynnän tunnistaminen, palvelun muotoilu sitä vastaavaksi ja ostamisen tekeminen helpoksi. Maallemuutto on mahdollisuus, josta kaupunkilainen kiinnostuu, jos perusinfra ja -palvelut toimivat. Tärkeä muuton edellytys on maaseudun riittävä ja laadukas tonttitarjonta sekä toimivat kaavoitus- ja lupakäytännöt.

5.4 Uhat

Alueen maaseudun kehityksen kannalta keskeiset uhat ovat:

- ajankäytön muuttuminen (lyhytjänteisyys)
- nuorten muutto kaupunkeihin
- jumiutuminen vanhoihin toimintatapoihin
- keskushallinnon sääntely- ja ohjaustoimet
- läntisen maailman talouslama
- luovutusmentaliteetti

On olemassa maanlaajuisia ja kansainvälisiä näkyviä ja näkymättömiä kehityskulkuja, joiden vaikutusta on vaikea ennakoida, mutta olennaista on olla valmis sellaisten varalta. Ajankäytön muuttuminen työelämässä ja vapaa-ajalla entistä pirstaleisemmaksi voivat olla maaseutuasumisen yleistymistä hidastavia tekijöitä. Valtakulttuurissa korostuu yksilön valinnan oikeus ja jatkuva henkilökohtaisen nopean nautinnon ja uusien kokemusten hakeminen. Kalenterin täyttyminen viikolla 1 iltoja ja viikonloppuja myöten ei lopulta anna sijaa sille, mitä kaikella täytteellä haetaan: rauhoittumiselle ja sisällöistä nauttimiselle. Tehokkuuden vaatimus ja suorittamisen pakko eivät imagollisesti välttämättä vastaa maaseudun tarjontaa.

Maalla asuvien nuorten muutto kaupunkeihin on koulutuksen ja elämänkokemuksen hankkimiseksi toivottavaa ja tärkeä aikuistumisen vaihe. Yhtä toivottavaa on kuitenkin, että aikuistunut nuori aikanaan muistaa oman lähtöalueensa ja ymmärtää sen tarjoamat mahdollisuudet ja näkee maaseudulla asumisen konkreettisen vaihtoehtona. Läntisen maailman pitkittynyt talouden alavire näkyy työnsaannin ja yrittämisen nousseena vaikeusasteena, joka heijastuu myös julkisen sektorin rahoituspohjaan ja toiminnan laajuuteen. Mahdolliset kunta- tai valtionhallinnon rajojen muutosten ei sinällään tarvitse antaa vaikuttaa maaseutuyhteisöjen kehittämisen ja yhteistyön suuntiin, yhteistyössä olennaisinta ovat aina ihmiset. Kaikkien haasteiden keskellä on muistettava, että maaseutu ei säily kaivautamalla poteroihin eikä luovuttamalla; eteenpäin on mentävä ja uskaltauduttava yhteistyöhön yhä uusien ja vieraampien toimijoiden kesken.

6. VISIO ALUEESTA VUONNA 2020

Veej'jakaja ry:n alueen kylissä ja kuntataajamissa asuu aktiivisia ja tyytyväisiä lapsiperheitä toimivien peruspalveluiden piirissä yhteisöllisessä ja luonnonläheisessä ympäristössä, jossa harrastukset löytyvät läheltä ja sukupolvien kohtaaminen on ongelmattonta. Maaseudulla on monipuolista yritystoimintaa, ja vapaa-ajan asukkaat ovat sitoutuneet paikallisiin yhteisöihin tuoden lisäväriä avoimeen ja verkostoituneeseen yhteistoimintaan.

Yllä oleva visio kuvaa aluetta tilanteessa, jossa nelikenttäanalyysissä esitetyt vahvuudet ja mahdollisuudet on osattu hyödyntää optimaalisesti samalla neutraloiden keskeiset heikkoudet ja uhat.

Maaseutu on laajenevan väestönsä valinta asuinpaikaksi. Lapsuudessa ja nuoruudessa muodostunut positiivinen mielikuva omasta kotikunnasta vaikuttaa myönteisesti muuttovirtoihin hidastaen poismuuttoa ja suunnaten sisäistä muuttoa kuntakeskustojen läheiselle maaseudulle.

Väestömäärän vakiintumisen ja ikärakenteen monipuolistumisen myötä ikääntyvien on mahdollista asua kotona tai lähitaajaman palvelukeskuksessa pidempään, sukupolvien tietoisuus toisistaan paranee ja kylätaajamissa on koulujen ja kokoontumistilojen yhteydessä eri ikäryhmien yhteisiä harrastus- ja oleskelutiloja sekä sivistystoimen kiertävää opintopiiritoimintaa. Yhteisissä tiloissa on järjestetty sähköisten palveluiden käyttömahdollisuus.

Kaupunkien läheisen maaseudun asukkaiden vallitseva ansaintamuoto on palkkatyö, harvaan asutulla maaseudulla ansiot kertyvät useasta lähteestä sekä palkka- ja yrittäjätulon vaihtelevista yhdistelmistä. Vapaa-ajanasukkaat ovat paitsi varteenotettava asiakasryhmä, myös selkeästi mökkiseutunsa elinvoimaisuudesta kiinnostunut ja sen kehitykseen sitoutunut ryhmä. Perinteisen kyläyhteisön ja yhdistystoiminnan avautuminen uusille ja ulkoisille vaikutteille on taannut ajassa pysymisen ja toiminnan kiinnostavuuden.

Vesistöt ja metsät hyödynnetään tehokkaasti alueen elinkeinoissa ja markkinoinnissa. Tämä vahvistaa alueen tunnettuutta kestäväen kehityksen ja ympäristövastuullisen asumisen ja elinkeinotoiminnan työssijana. Metsänomistajien, vesialueiden omistajien sekä matkailuelinkeinon harjoittajien yhteistyö on saumatonta ja ilmenee vetovoimaisten ohjelmalveluiden tarjontana ja merkittävänä alueen ulkopuolisen tulovirran lähteenä.

7. STRATEGISET PAINOPISTEALUEET

Strategia valmistelun aikana kerättyyn aineistoon, kuluvaan ohjelmakauden kokemuksiin ja nelikenttäanalyysiin perustuen tässä strategia-asiakirjassa nostetaan esiin kuusi teemaa kehittämisen strategiseksi painopistealueiksi. Painopistealueesta riippumatta maaseudun kehittämisessä seuraavat tarpeet nousevat ylitse muiden: kattavat laajakaistayhteydet, yksityisteiden toimiva kunnossapito ja hallinto, etätöiden tekemisen mahdollisuus ja paikallisen toimintaympäristön huomioivat kaavoitus- ja lupakäytännöt.

Seuraavassa on kuvattu painopistealueiden keskeinen sisältö ja niiden kehittämisen viitteellinen toimenpidevalikoima. Painopistealueissa on osittain samoja toimenpiteitä, mikä on osoitus maaseudun toimintaympäristön monitasaisuudesta ja sen kehittämisen kokonaisvaltaisen lähestymistavan välttämättömyydestä. Hankekohtainen painopistealue määrittyy hankkeen pääsisällön ja kohderyhmän mukaan. Rahoitettavien toimenpiteiden tulee edistää painopistealueiden tavoitteita toteuttajasta ja välineestä riippuen joko suoraan tai välillisesti.

7.1 Maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistaminen

Toiminta-alueen maaseudun elinkeinorakenne ei lähtökohtaisesti ole hälyttävän yksipuolinen. Alkutuotanto on maan keskiarvoon verrattuna merkittävämmässä asemassa, palveluissa julkisen sektorin osuus työllisyydestä on maan keskitasoa korkeampi, ja jalostuksella on alueella maan keskiarvoa suurempi merkitys. Maaseudun asukkaiden tulonlähteet vaihtelevat metsästä, maasta ja vesistöistä saatavien raaka-aineiden myynnistä ja jalostamisesta sähköiseen kaupankäyntiin ja kansainvälisiin asiantuntijapalveluihin. Monipuolistaminen tässä tarkoittaa mm. maa- ja metsätilojen alkutuotteiden jatkojalostamista ja erilaisten täydentävien tulonlähteiden luomista perusmaa- ja metsätalouden rinnalle. Etelä-Savossa on Uudenmaan rinnalla suhteellisesti eniten monialaisia maatiloja. Tyypillisimpiä lisätulon lähteitä ovat koneurakointi ja maatilamatkailu. Maaseutu on kuitenkin yrittämisen ja asumisen paikka tilattomillekin. Kansainvälistyminen, luonto- ja green care -matkailutuotteiden luominen, sähköisen kaupankäynnin kehittäminen, luomun erityiskäytön lisääminen ja nuorten yrittäjäyys ovat tärkeitä alueen luontaisiin vahvuuksiin nojaavia kehittämisen osa-alueita. Tällä painopistealueella halutaan edistää maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamista, työnteon uusia muotoja ja yrittäjäyttä eri muodoissaan.

7.1.1. Toimenpiteet

Painopistealueen tavoitteita voidaan edistää seuraavilla toimenpiteillä:

1. Rakennetaan kattavat laajakaistayhteydet
2. Tuetaan alihankintaverkostojen rakentumista
3. Annetaan yrityksille kokeilurahoitusta
4. Tuetaan kiertävän palveluyrittäjyyden syntymistä
5. Tuotteistetaan maaseudun kulttuurimaisema

6. Kehitetään uusia kyläpalveluosuuskuntien liiketoimintamalleja
7. Edistetään kokeilukulttuuria yrityksissä ja kyläyhteisöissä
8. Luodaan kansainvälisistä innovaatioista paikallisesti toimivat sovellukset
9. Suositaan energiatuotannossa uusiutuvia luonnonvaroja
10. Brändätään paikallinen maaseutu
11. Hyödynnetään puhdas luonto palveluissa ja markkinoinnissa
12. Painotetaan hiilijalanjäljen kokoa julkisissa hankinnoissa
13. Laajennetaan palvelusetelin käyttöä
14. Nostetaan tuotteiden jalostusastetta
15. Edistetään monialayrittäjyyttä

Toimenpidevalikoiman ulkopuolelta voidaan rahoittaa muitakin innovatiivisia tai mukautettuja toimenpiteitä, joilla voi perustellusti katsoa olevan paikallisesti merkittävä painopistealueen tavoitteita edistävä vaikutus.

7.1.2. Välineet ja toimijat

Toimenpiteiden toteutumisen ensisijaisia edistämisen välineitä ovat tiedonvälityshankkeet, koulutushankkeet, elinkeinojen kehittämishankkeet, yrityksen kehittämistuki, käynnistystuki ja yrityksen investointituki.

Hankkeen toteuttaja voi olla koulutus- ja neuvontaorganisaatio, kunnallinen elinkeinopalvelu tai elinkeinoyhtiö, toimintaryhmä, yritysryhmä tai yksittäinen yritys.

7.1.3. Tulostittarit, -tavoitteet ja osuus rahoituksesta

Tulostittareita ovat uusien yrittäjien määrä (30), uusien naisyrittäjien määrä (15), uusien työpaikkojen määrä (15), uusien tuotteiden tai palveluiden määrä (30), hanketoimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden määrä (400) ja painopistealueesta rahoitettujen hankkeiden määrä (45); suluissa on ohjelmakauden kokonaistavoite, jossa on huomioitu rahoitettujen hankkeiden välittömät ja välilliset vaikutukset.

Painopistealueen tavoitteellinen osuus kohdennettavasta julkisen tuen määrästä on 16 % eli 960 000 euroa.

7.2 Maaseutuasumisen edistäminen

Alueen asutus on harvaa, mutta suhteellisen tasaisesti jakautunutta. Maaseudulla asumista halutaan edistää yksilön valinnan vapauden säilyttämisen, toimivan perusinfrastruktuurin, julkisen ja yksityisen talouden kestävyys ja maaseudun vetovoimaisuuden säilyttämiseksi. Vain elävä kulttuurimaisema on houkutteleva toimintaympäristö. Maaseutuasumisen tulee pysyä varteenotettavana vaihtoehtona asumiselle kaupungeissa, joissa asumisen kustannukset ja asuntojen saatavuus eivät välttämättä vastaa perheiden tuloja tai tilan tarvetta. Maaseutuasuminen ei aiheuta tiiviiseen kaupunkirakenteeseen verrattuna ilmastonmuutoksen kannalta merkittävää lisärasitusta. Viimeisimpien tutkimusten valossa maaseutuasumisen kasvihuonekaasupäästöt eivät eroa merkittävästi kaupunkiasumisesta, vaan keskeisin tekijä on aina henkilökohtainen kulutustaso asumismuodosta ja

aluerakenteesta riippumatta. Tällä painopistealueella halutaan edistää kestävä kehityksen mukaisen maaseuturakentamisen, -asumisen ja työnteon uusien ratkaisujen etsimistä ja kokeiluja.

7.2.1. Toimenpiteet

Painopistealueen tavoitteita voidaan edistää seuraavilla toimenpiteillä:

1. Varmistetaan yksityisteiden toimiva kunnossapito ja hallinto
2. Rakennetaan kattavat laajakaistayhteydet
3. Mukautetaan kaavoitus- ja lupakäytäntöjä paikalliseen toimintaympäristöön
4. Kannustetaan työnantajia etätöiden mahdollistamiseen
5. Turvataan lapsiperheiden palvelut kylillä
6. Säilytetään alakouluverkko nykytasolla
7. Luodaan maaseudulle uusia yhteisöasumisen muotoja
8. Parannetaan hoiva- ja asumispalveluiden saatavuutta
9. Parannetaan kyläyhteisöjen sähköistä viestintää ja tiedonkulkua
10. Keskitetään harrastus- ja opintokerhot kylätaloille
11. Edistetään energiatehokasta asumista
12. Tuetaan omaehtoista kylien kehittämistä
13. Varmistetaan sähkönjakeluverkon toimivuus
14. Perustetaan naapuriapurinkejä
15. Hyödynnetään yhteisön seniori-ikäisten virkeys ja kokemus

Toimenpidevalikoiman ulkopuolelta voidaan rahoittaa muitakin innovatiivisia tai mukautettuja toimenpiteitä, joilla voi perustellusti katsoa olevan paikallisesti merkittävä painopistealueen tavoitteita edistävä vaikutus.

7.2.2. Välineet ja toimijat

Toimenpiteiden toteutumisen ensisijaisia edistämisen välineitä ovat tiedonvälityshankkeet, koulutushankkeet, yleishyödylliset kehittämishankkeet ja teemahankkeet. Kehittämishankkeissa kannustetaan luomaan alueiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä.

Hankkeen toteuttaja voi olla koulutus- ja neuvontaorganisaatio, kunta, toimintaryhmä, aatteellinen tai uskonnollinen yhdistys, säätiö tai muu yleishyödyllinen yhteenliittymä.

7.2.3. Tulosmittarit, -tavoitteet ja osuus rahoituksesta

Tulosmittareita ovat uusien vakinaisten asukkaiden määrä (500), uusien kylätapahtumien määrä (50), uusien kylätoimintojen määrä (90), uusien kansainvälisten yhteyksien määrä (10), hanketoimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden määrä (700) ja painopistealueesta rahoitettujen hankkeiden määrä (45); suluissa on ohjelmakauden kokonaistavoite, jossa on huomioitu rahoitettujen hankkeiden välittömät ja välilliset vaikutukset.

Painopistealueen tavoitteellinen osuus kohdennettavasta julkisen tuen määrästä on 16 % eli 960 000 euroa.

7.3 Osa-aika-asukkaat maaseudun voimavarana

Osa-aika-asukkaiden viettämä aika alueella on kasvussa, ja heidän sitouttamisensa oman viipymäalueensa maaseudun kehittämiseen on ratkaisevan tärkeää yhteisöjen tulevaisuuden toiminnallisuuden kannalta. Yhteisöjen elinvoimaisuus perustuu avoimuuteen, ulkopuolelta tulevien vaikutteiden omaksumiseen ja uusien toimijoiden hyväksymiseen.

Toiminnallisuuden lisäksi osa-aika-asukkaiden sitouttamista halutaan edistää maaseudun asuttuna säilymisen vuoksi. Toimet, jotka edistävät muutoksia asumisen ja vapaa-ajan vieton tavoissa neutraloivat nykyisen taantuvan väestökehityksen luomaa uhkaa maaseudun elinvoimaisuudelle. Tällä painopistealueella halutaan tukea maaseudun vakinaisten asukkaiden ja osa-aika-asukkaiden sitouttamista alueensa kehitykseen ja keskinäistä järjestäytyntä yhteistyötä edistävien innovatiivisten toimintamuotojen kehittämistä.

7.3.1. Toimenpiteet

Painopistealueen tavoitteita voidaan edistää seuraavilla toimenpiteillä:

1. Rakennetaan kattavat laajakaistayhteydet
2. Varataan vapaa-ajan asukkaille kiintiöpaikat kyläyhdistysten hallituksiin
3. Vaalitaan vesistöjen puhtautta
4. Kannustetaan työnantajia etätöiden mahdollistamiseen
5. Varmistetaan sähkönjakeluverkon toimivuus
6. Parannetaan kyläyhteisöjen sähköistä viestintää ja tiedonkulkua
7. Edistetään verotuksella maalla asumista
8. Tuetaan kylätoimintasuunnitelmien laatimista ja toteuttamista
9. Perustetaan naapuripurinkkejä
10. Hyödynnetään puhdas luonto palveluissa ja markkinoinnissa
11. Rakennetaan toimiva käyttö- ja jätevesiverkosto
12. Parannetaan hoiva- ja asumispalveluiden saatavuutta
13. Turvataan lapsiperheiden palvelut kylillä
14. Panostetaan maaseudun mielikuvamarkkinointiin
15. Tuetaan kylien uusien tiedotuskanavien luomista ja kehittämistä

Toimenpidevalikoiman ulkopuolelta voidaan rahoittaa muitakin innovatiivisia tai mukautettuja toimenpiteitä, joilla voi perustellusti katsoa olevan paikallisesti merkittävä painopistealueen tavoitteita edistävä vaikutus.

7.3.2. Välineet ja toimijat

Toimenpiteiden toteutumisen ensisijaisia edistämisen välineitä ovat tiedonvälityshankkeet, koulutushankkeet, yleishyödylliset kehittämis- ja investointihankkeet sekä teemahankkeet. Kehittämishankkeissa kannustetaan luomaan alueiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä.

Hankkeen toteuttaja voi olla koulutus- ja neuvontaorganisaatio, kunta, toimintaryhmä, aatteellinen tai uskonnollinen yhdistys, säätiö tai muu yleishyödyllinen yhteenliittymä.

7.3.3. Tulosmittarit, -tavoitteet ja osuus rahoituksesta

Tulosmittareita ovat uusien osa-aika-asukkaiden määrä (500), innovatiivisten toimintamallien määrä (20), uusien kansainvälisten yhteyksien määrä (10), kunnostettujen yhteisten kokoontumis- ja harrastustilojen määrä (30), hankkeissa tehdyn vastikkeettoman työn määrä (75 000 h), hanketoimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden määrä (2 000) ja painopistealueesta rahoitettujen hankkeiden määrä (35); suluissa on ohjelmakauden kokonaistavoite, jossa on huomioitu rahoitettujen hankkeiden välittömät ja välilliset vaikutukset.

Painopistealueen tavoitteellinen osuus kohdennettavasta julkisen tuen määrästä on 14 % eli 840 000 euroa.

7.4 Turvallisen ja puhtaan ympäristön tuotteistaminen

Maaseutu tarjoaa parhaimmillaan yritysten palveluiden tuotteistamiselle ympäristön, johon voidaan yhdistää luonnon puhtaus, hiljaisuus, kiireettömyys ja fyysinen turvallisuus. Tuotteistamisen tulee perustua vahvasti alueen luonto- ja kulttuuriarvoihin, jotka eroavat jo mielikuvatasolla selkeästi kaupunkimaisten taajamien tai suurkaupunkien arkiympäristöstä. Vapaa-ajan viettäjäille luonto on voimaannuttava ja palauttava elementti. Ohjelmalveluyrittäjälle alueen metsät ja vesistöt tarjoavat seikkailuympäristön, luontohoivayrittäjälle elämänrytmin hidastustrendien ja green care –ajattelun yleistyessä monien tuotteiden lähteen. Sama luonto on mahdollisuus elintarvikkeiden jalostukselle, jossa alueen perinne luonnonmukaisen tuotannon edelläkävijänä antaa luontaista uskottavuutta markkinointiin. Tällä painopistealueella halutaan edistää monialaisen tuotteistamisen lisäksi kansainvälisille markkinoille hakeutumista ja verkostoitumista.

7.4.1. Toimenpiteet

Painopistealueen tavoitteita voidaan edistää seuraavilla toimenpiteillä:

1. Vaalitaan vesistöjen puhtautta
2. Hyödynnetään puhdas luonto palveluissa ja markkinoinnissa
3. Suositaan energiatuotannossa uusiutuvia luonnonvaroja
4. Rakennetaan toimiva käyttö- ja jätevesiverkosto
5. Painotetaan paikallisia energiaratkaisuja
6. Tuotteistetaan maaseudun kulttuurimaisema
7. Varmistetaan yksityisteiden toimiva kunnossapito ja hallinto
8. Painotetaan hiilijalanjäljen kokoa julkisissa hankinnoissa
9. Tuetaan biotaloutta edistäviä toimintamalleja
10. Mukautetaan kaavoitus- ja lupakäytäntöjä paikalliseen toimintaympäristöön
11. Painotetaan hiilijalanjäljen kokoa henkilökohtaisissa hankinnoissa
12. Brändätään paikallinen maaseutu
13. Varmistetaan sähkönjakeluverkon toimivuus
14. Rakennetaan kattavat laajakaistayhteydet
15. Parannetaan maaseudun kylien turvallisuusosaamista

Toimenpidevalikoiman ulkopuolelta voidaan rahoittaa muitakin innovatiivisia tai mukautettuja toimenpiteitä, joilla voi perustellusti katsoa olevan paikallisesti merkittävä painopistealueen tavoitteita edistävä vaikutus.

7.4.2. Välineet ja toimijat

Toimenpiteiden toteutumisen ensisijaisia edistämisen välineitä ovat tiedonvälityshankkeet, koulutushankkeet, elinkeinojen kehittämishankkeet, yrityksen kehittämistuki, käynnistystuki, yrityksen investointituki ja yleishyödylliset kehittämishankkeet. Kehittämishankkeissa kannustetaan luomaan alueiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä.

Hankkeen toteuttaja voi olla koulutus- ja neuvontaorganisaatio, kunnallinen elinkeinopalvelu tai elinkeinoyhtiö, toimintaryhmä, yritysryhmä tai yksittäinen yritys.

7.4.3. Tulostittarit, -tavoitteet ja osuus rahoituksesta

Tulostittareita ovat uusien tuotteiden määrä (35), uusien yrittäjien määrä (20), käyttöön otettujen ympäristöjärjestelmien määrä (20), uusien alihankintaketjujen määrä (15), uusien ulkomaankauppaa harjoittavien yrittäjien määrä (20), uusien kansainvälisten yhteyksien määrä (10), hanketoimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden määrä (300) ja painopistealueesta rahoitettujen hankkeiden määrä (40); suluissa on ohjelmakauden kokonaistavoite, jossa on huomioitu rahoitettujen hankkeiden välittömät ja välilliset vaikutukset.

Painopistealueen tavoitteellinen osuus kohdennettavasta julkisen tuen määrästä on 12 % eli 720 000 euroa.

7.5 Yrittäjyyden uudet polut

Yrittäjyys on tulevaisuudessa yhä useammalle osittainen tai pääasiallinen toimeentulon hankkimisen tapa. Perinteisesti yrittämisestä puhuttaessa korostetaan usein riskejä ja menetettäviä etuuksia. Ilman mainintaa jää usein suunnittelun vapaus, itsenäisyys ja työnteon palkitsevuus. Yrittäjyyskasvatusta ja tiedottamista tarvitaan uusien yrittäjäpolvien synnyttämiseksi. Yrittäjyys on asenne työntekoon, ja yrittäjäasenteella toimiva työntekijä on yritykselle korvaamaton resurssi. Yrittäjyys ei katso ikää, ja laskelmoituun riskinottoon tulisi kannustaa niin nuoria kuin aikuisiakin. Yrittää voi monella tavoin, osuuskuntayrittäminen on helppo tapa kokeilla oman palvelun tai osaamisen kysyntää, senioriyrittäjyys on tulevaisuudessa mahdollisuus ikääntyvän mutta hyväkuntoisen väestönosan suunnitella mielekäästä sisältöä eläkepäiviin. Konsultointi, vähittäiskauppa, hoivapalvelut ja seikkailut yksin tai yhdistettynä voi olla tulevaisuudessa maaseudulle tyypillisen monialayrittäjyyden kuva. On yrittäjiä ja on niitä, jotka haluaisivat olla yrittäjiä. Yrittäjäksi voi tulla monella tavoin, samoin yrittää voi monella tavoin. Tällä painopistealueella halutaan osaltaan kannustaa uusien toimintamallien ja mahdollisuuksien etsimiseen ja kokeiluihin.

7.5.1. Toimenpiteet

Painopistealueen tavoitteita voidaan edistää seuraavilla toimenpiteillä:

1. Rakennetaan kattavat laajakaistayhteydet
2. Edistetään monialayrittäjyyttä
3. Ulotetaan yrittäjyyskasvatus alakouluihin
4. Edistetään naisten ja nuorten yrittäjyyttä
5. Annetaan yrityksille kokeilurahoitusta
6. Tuetaan alihankintaverkostojen rakentumista
7. Nostetaan tuotteiden jalostusastetta
8. Laajennetaan yritystoiminnan aloittamisen tukia
9. Luodaan kansainvälisistä innovaatioista paikallisesti toimivat sovellukset
10. Kannustetaan työnantajia etätyön mahdollistamiseen
11. Tuetaan kasvuhakuisia tuotannollisia yrityksiä
12. Edistetään yrittäjäpolvenvaihdoksia
13. Tuetaan kiertävän palveluyrittäjyyden syntymistä
14. Laajennetaan palvelusetelin käyttöä
15. Painotetaan paikallisia energiaratkaisuja

Toimenpidevalikoiman ulkopuolelta voidaan rahoittaa muitakin innovatiivisia tai mukautettuja toimenpiteitä, joilla voi perustellusti katsoa olevan paikallisesti merkittävä painopistealueen tavoitteita edistävä vaikutus.

7.5.2. Välineet ja toimijat

Toimenpiteiden toteutumisen ensisijaisia edistämisen välineitä ovat tiedonvälityshankkeet, koulutushankkeet, elinkeinojen kehittämishankkeet, yrityksen kehittämistuki, käynnistystuki, yrityksen investointituki ja yleishyödylliset kehittämishankkeet. Kehittämishankkeissa kannustetaan luomaan alueiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä.

Hankkeen toteuttaja voi olla koulutus- ja neuvontaorganisaatio, kunnallinen elinkeinopalvelu tai elinkeinoyhtiö, toimintaryhmä, yritysryhmä tai yksittäinen yritys.

7.5.3. Tulostittarit, -tavoitteet ja osuus rahoituksesta

Tulostittareita ovat uusien nuorten yrittäjien määrä (20), uusien naisyrittäjien määrä (30), uusien alihankkijayritysten määrä (20), uusien osuuskuntien määrä (6), innovatiivisten tuotteiden määrä (20), toteutuneiden yrittäjävaihdosten määrä (20), hanketoimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden määrä (300) ja painopistealueesta rahoitettujen hankkeiden määrä (40); suluissa on ohjelmakauden kokonaistavoite, jossa on huomioitu rahoitettujen hankkeiden välittömät ja välilliset vaikutukset.

Painopistealueen tavoitteellinen osuus kohdennettavasta julkisen tuen määrästä on 12 % eli 720 000 euroa.

7.6 Nuorten sitouttaminen kotiseutunsa kehitykseen

Nuoriso on vaativaa ja edellyttää maaseudullakin viipyäkseen monipuoliset ja nykyaikaiset palvelut, tietoliikenneyhteydet ja välineet. Lapsuuskodissa rahoituksellinen ja toiminnallinen vastuu tyydyttävän elinympäristön järjestämisestä nuorelle on aluksi tyypillisesti vanhemmilla. Iän mukanaan tuomissa murroksissa nuori ottaa toiminnallisen vastuun itselleen ja jättää usein rahoituksellisen vastuun vielä vanhemmilleen. Seuraava looginen askel on myös rahoituksellisen vastuun ottaminen. Nuoret ovat tässä vaiheessa usein muuttaneet pois kotoaan, toiselle paikkakunnalle ammattiin opiskelemaan ja omaa perhettä perustamaan. Maaseudun elinvoimaisuuden kannalta on olennaista, että ammatin, perheen ja työpaikan löytänyt aikuistunut nuori kokee kotiseutunsa varteenotettavana asumisen ja yrittämisen paikkana. Paluumuutto on paras vastalääke maaseutua vaivaavalle asukasmäärän ja aktiivisten vaikuttajaryhmien vähenemiselle. Nuorille tulisi jo varhaisessa vaiheessa muodostua positiivinen mielikuva kotiseudun tarjoamista mahdollisuuksista ja vahva tarve ottaa toiminnallista ja rahoituksellista vastuuta sen kehityksestä. Kysymys ei ole yksin siitä, mitä kotiseutu voi tarjota nuorelleen, vaan myös siitä, mitä nuori voi tarjota kotiseudulleen. Tällä painopistealueella halutaan tukea ja kannustaa ikä- ja väestöryhmäraajat ylittävää vuorovaikutusta ja yhteistyötä luovien uusien toimintamallien kehittämistä.

7.6.1. Toimenpiteet

Painopistealueen tavoitteita voidaan edistää seuraavilla toimenpiteillä:

1. Aktivoidaan nuoret kylätoimintaan
2. Rakennetaan kattavat laajakaistayhteydet
3. Nimetään nuorisovaltuusto joka kuntaan
4. Ulotetaan yrittäjyyskasvatus alakouluihin
5. Vastuutetaan ja valtuutetaan nuoret uusien toimintamallien ideoimiseen
6. Keskitetään harrastus- ja opintokerhot kylätaloille
7. Vahvistetaan koulu - kyläyhteisö –sidosta
8. Turvataan lapsiperheiden palvelut kylillä
9. Luodaan ikäryhmät yhdistäviä harrastuskerhoja
10. Edistetään yrittäjäpolvenvaihdoksia
11. Säilytetään alakouluverkko nykytasolla
12. Palautetaan kansalaistaito koulujen oppiaineeksi
13. Parannetaan kyläyhteisöjen sähköistä viestintää ja tiedonkulkua
14. Varmistetaan entisten koulujen ylläpito kylätaloina
15. Tuetaan omaehtoista kylien kehittämistä

Toimenpidevalikoiman ulkopuolelta voidaan rahoittaa muitakin innovatiivisia tai mukautettuja toimenpiteitä, joilla voi perustellusti katsoa olevan paikallisesti merkittävä painopistealueen tavoitteita edistävä vaikutus.

7.6.2. Välineet ja toimijat

Toimenpiteiden toteutumisen ensisijaisia edistämisen välineitä ovat tiedonvälityshankkeet, koulutushankkeet, yleishyödylliset kehittämishankkeet ja teemahankkeet. Kehittämishankkeissa kannustetaan luomaan alueiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä.

Hankkeen toteuttaja voi olla koulutus- ja neuvontaorganisaatio, kunta, toimintaryhmä, aatteellinen tai uskonnollinen yhdistys, säätiö tai muu yleishyödyllinen yhteenliittymä.

7.6.3. Tulostittarit, -tavoitteet ja osuus rahoituksesta

Tulostittareita ovat nuorten paluumuuttajien määrä (60), uusien nuorten luottamushenkilöiden määrä maaseudun yhdistyksissä (30), uusien kansainvälisten yhteyksien määrä (10), uusien tietotupien määrä (12), innovatiivisten toimintamallien määrä (20), hanketoimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden määrä (300) ja painopistealueesta rahoitettujen hankkeiden määrä (20); suluissa on ohjelmakauden kokonaistavoite, jossa on huomioitu rahoitettujen hankkeiden välittömät ja välilliset vaikutukset.

Painopistealueen tavoitteellinen osuus kohdennettavasta julkisen tuen määrästä on 8 % eli 480 000 euroa.

8. STRATEGIAN KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

Tämän maaseudun kehittämisstrategian toteutuksen kokonaiskustannukset ovat 9 250 000 euroa. Euroopan Unionin osuus rahoituksesta haetaan kokonaisuudessaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston varoista ja kansallinen osuus maa- ja metsätalousministeriöltä. Alueen kunnat osallistuvat strategian rahoitukseen 20 %:lla julkisen rahoituksen kokonaismäärästä. Ohjelmatasolla strategian kokonaisrahoituksesta vähintään 35 % kertyy hanketoteuttajien osoittamasta yksityisestä rahoituksesta, josta osa voi olla vastikkeetonta työtä.

Strategian toteutukseen haetaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston varoista 2 700 000 euroa ja maa- ja metsätalousministeriöltä kansallista rahoitusta 2 100 000 euroa. Alueen kunnat ovat sitoutuneet rahoittamaan ohjelmatoteutusta 1 200 000 eurolla. Yksityistä rahoitusta kerätään toteutuksen aikana vähintään 3 250 000 euroa. Ohjelmakaudella 2007 – 2013 toimintarahaston osuus julkisesta ohjelmarahoituksesta on ollut 19 %. Ohjelmakauden 2014 – 2020 maaseudun paikallisen kehittämisstrategian hallinnon osuus julkisesta ohjelmarahoituksesta on kauden lähtötilanteessa 22 % eli 1 320 000 euroa.

Kehittämistyössä tehdään läheistä yhteistyötä Itä-Suomen kalatalousryhmän, Etelä-Savon ELY-keskuksen ja Etelä-Savon maakuntaliiton kanssa. Toimintaryhmä voi hakea rahoitusta strategian toteutusta tukeviin tiedonvälitys-, koulutus- ja kehittämistoimiin Euroopan sosiaalirahaston ja aluekehitysrahaston varoista, mikäli monirahastoinen paikallisen kehittämisen toimintatapa otetaan näissä käyttöön. Etelä-Savon ELY-keskus tai maakuntaliitto voivat toimia rahoittajana toimintaryhmän omana hanketoimintana

toteutettavissa alueellisissa tiedonvälityshankkeissa ja alueen elinkeinotoiminnan kannalta merkittävässä kehittämishankkeissa. EAKR- ja ESR-rahoitteisten hankkeiden hakemisesta päätetään ohjelmakauden aikana esiin nousevien tarpeiden perusteella tapauskohtaisesti.

Veej'jakaja ry haluaa edistää Euroopan komission linjauksen mukaista monirahastoista paikallista kehittämistä maaseudulla ja on valmis ottamaan vastuuta Mikkelin kaupungin keskustaajaman kansalaistoimijalähtöisessä paikallisessa kehittämisessä aktivaattorina ja toimenpiteiden toteuttajana. Yksi toimintatapa voi olla keskustaajaman kehittämistoiminnan liittäminen toimintaryhmän yhteyteen, joka toteuttaisi yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuuden tavoitetta, lisäksi maaseutu-kaupunki-vuorovaikutusta ja toisi synergiaetuja.

Veej'jakaja ry:n puolesta
Mikkelissä 13.6.2013

Anssi Gynther
toiminnanjohtaja